

SUMMARY**George Kojolianko****PRE-CHRISTIAN ELEMENTS IN THE MATERNITY RITES OF BUKOVYNIANS**

This article investigates pre-natal, natal and post-natal traditions of Ukrainian Bukovynians, associated with childbirth. The basis of pre-Christian folk Maternity ceremonies is specified.

Key words: magic, water, ceremony, holiday signs, dedication, proverbs.

Олена Кожолянко,

кандидат історичних наук, доцент,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

ЕЛЕМЕНТИ ДОХРИСТІАНСЬКИХ ВІРУВАНЬ У ТРАДИЦІЙНІЙ ВЕСІЛЬНІЙ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ БУКОВИНИ (НА ПРИКЛАДІ ВЕСІЛЬНОГО ГІЛЬЦЯ)

У статті розглядаються символіка та семантика весільного деревця. Досліджено локальну специфіку обрядового виготовлення та вживання весільного гільця на Буковині. Стійкість звичаю пояснюється значимістю гільця як атрибуту, що супроводжував обряди прощання з дівочтвом і парубоцтвом та переходом до заміжного життя. Вказано на дохристиянську основу традиційних весільних обрядів.

Ключові слова: весільний обряд, весільна атрибутика, весільне деревце, символіка весільного гільця, етнокультурна традиція.

Дослідження вірувань у сімейній обрядовості є актуальною науковою темою. У весільній обрядовості українців збереглося чимало прадавніх дохристиянських елементів, первісний зміст яких забувався, але народ їх дотримується за традицією. Вірування і обрядодії у весільній обрядовості українців Буковини засвідчують давність та автохтонність населення на терені Буковини. Дана наукова проблематика в українській і зарубіжній історико-етнологічній науці є малодослідженою.

Джерельну основу статті складають матеріали польових етнографічних експедицій, проведених Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича протягом 1996-2009 рр. (зберігаються в етнографічному музеї Чернівецького національного університету). Джерельне значення мають також праці етнографів XIX ст.: М. Сумцова, Р.Ф.Кайндля, В.Шухевича. Історіографія з даної проблематики представлена рядом праць українських етнографів: В.Борисенко, Н.Здоровега, Г.Лозко, М. Шубравська, Г.Кожолянко, О.Кожолянко.

Метою статті є дослідження деякі елементи дохристиянських вірувань у весільній обрядовості українців Буковини на прикладі весільного гільця. Об'єктом дослідження є українське населення Буковини. Предмет дослідження – елементи дохристиянських вірувань у весільній обрядовості українців Буковини.

Весільна обрядовість є давнім ритуалом утворення сім'ї. Чимало його компонентів сягають глибокої давнини, але завдяки своєму глибоко гуманістичному й педагогічному змісту вони зберігалися упродовж віків, передавалися з покоління в покоління як безцінний скарб народної культури.

Весільна обрядовість являє собою різнобарвну і складну картину духовної культури і творчості народу, яка видозмінювалася, набувала нових форм вираження протягом багатьох століть.

Український весільний обряд виник на основі давнього дохристиянського та давньоруського, коли й мови ще не могло бути про освячування шлюбу християнською церквою, оскільки ця форма впливу церкви на сімейне життя українців утвердилась лише в XIX ст. Про це яскраво свідчать однакові окремі частини весілля, подібність багатьох церемоній, склад і обов'язки весільних чинів, значення, яке надавали давні українці виконанню весільного обряду. Обряди ці надзвичайно широкі й змістовні і мають виразний дохристиянський ритуальний характер. І на ці обряди ще й тепер дивляться, як на істотну, найголовнішу частину побрання, без чого дівчина не може стати "законною" жінкою.

Вважалося, що шлюб буде щасливим тільки в тому випадку, коли молоді та їхня рідня виконають певні ритуали з походами, танцями, піснями, діями, примовками тощо. Прийоми цієї весільної магії збереглися в Україні й до сьогодні.

Ураховуючи те, що весільна обрядовість як етнокультурний феномен і сьогодні викликає інтерес серед широких верств населення, вивчення її на різних рівнях та використання окремих її аспектів у сучасному житті з усвідомленням семантики кожного ритуалу є одним із засобів безпосереднього відновлення та збереження національної культурної спадщини та духовного генофонду нації. І одним з найголовніших і найважливіших феноменів української обрядовості була, є і, сподіваємось, залишиться українська весільна атрибутика.

Одним з найважливіших весільних атрибутів було весільне деревце, яке мало численні варіанти локальних назв. Найпоширенішими були: гільце (Вінниччина, південно-західні райони Київщини, Чернігівщина, Житомирщина, Кіровоградщина, Одещина, Черкащина, Луганська та Запорізька області), дівування (окремі райони Дніпропетровщини, Харківщини), вільце, йолка, теренце, шишка, розшишка (Житомирщина, Рівненщина, Волинська обл.), деревце, райське деревце (Івано-Франківщина), різка, сосонка, теремка (Львівщина, Теофіпольський р-н Хмельницької обл.), тривольцеве галуззя (Львівщина)¹. На Буковині зустрічаються такі назви: гільце, вільце, деревце, райське деревце, дівування, сосонка, різка.

Назва, а також символіка весільного гільця доносить відгомін язичницьких уявлень наших предків про навколишній світ. Це зазначають багато дослідників, зокрема М. Сумцов у праці "Религиозно-мифическое значение малорусской свадьбы"² та О. Афанасьев у праці "Поэтические воззрения славян на природу"³. Деякі питання щодо символіки весільного гільця та

його обрядового вживання висвітлено у дослідженнях весільної обрядовості. Так, окремі аспекти проблеми висвітлено в публікаціях В. Борисенко⁴, Н. Здоровеги⁵, Н. Петрової⁶, П. Романюка⁷, В. Матушенка⁸. Проте в такому звучанні вона дотепер не була предметом спеціального дослідження.

Символіка й сама назва весільного гільця викликає великий інтерес до нього.

Назви “гільце” (“гильце”, “ильце”, “ільце”) та “галузка”, напевно, виникли з тієї причини, що у згаданому обряді досить часто використовувалась гілка з певного дерева. Ця гілка могла мати три пагони, на що вказує назва “тройчатка”.

Назва “різка” виникла, очевидно, під впливом польської мови (пер. з поль. *rozga weselna* - весільна палиця). В Україні теж спостерігається звичай виготовлення весільного гільця за допомогою тоненьких лозин.

Назва “квітка”, очевидно, з’явилася від того, що іноді гільце так прикрашали, що й листя не було видно – самі квіти. Тому воно й нагадувало велику квітку.

Назва “ельце” (“йольце”, “йолка”, “ялинка”) прямо вказує на зв’язок із деревом, з якого найчастіше виготовлялося гільце, з цим пов’язана і інша назва – “хвойка”.

Назва “дереvence” склалася, імовірно, під впливом того, що в цьому обряді могло виступати зрізане молоде деревце. Ця назва дозволила дослідникам розглядати весільне гільце в символічному значенні. Так убачали в обрядовому деревці наслідки райського і хресного дерева. Весільне ж гільце іноді так прямо й називається – “райське деревце”, або “різка хрещаста”.

Семантика весільного гільця складна і багатогранна. Витоки її сягають у давні релігійно-світоглядні уявлення і пов’язують насамперед з символікою світового дерева як образу простору та часу, світовою віссю, що поєднує землю і небо, віссю плину часу від земного – до небесного, від народження – до смерті⁹.

Деякі вчені¹⁰ вважали весільне гільце опредметненим символом Світового Дерева життя. Як символ Дерева життя воно пов’язується з культом предків. Деревце в цьому випадку виступає посередником у взаємозв’язках світів.

О. Афанасьєв проводить паралель “дерево – сім’я, родина”. Він зазначає, що розмноження сім’ї, роду здавна порівнювалося з паростками, які пускає із себе дерево. Унаслідок цього стовбур (пень, корінь) виступає в епічній поезії символом батька або предка, а гілки – символом дітей та нащадків. Із цього й випливає взаємозв’язок з Деревом роду, де кожна гілочка чи квіточка позначає певного родича, а все Дерево є втіленням родоводу певної людини. Порівнювання дітей з гілками є звичайним явищем у народній пісні. Найпростішим є тричленне позначення Дерева роду — стовбур з трьома гілочками: батько, матір і на вершечку дитя. Цю саму схему можна помітити й у традиції виготовлення весільного гільця. Крім того, О. Афанасьєв убачає у весільному гільці ще й міфологічний образ хмар, які уподібнюються до велетенського дерева¹¹.

Визнаючи легендарно-апокрифічні впливи, М. Сумцов не вважає їх суттєво важливими, припускаючи, що вони мали місце в більш пізній час. При

цьому він вважає ймовірним, що деякі нечисленні явища поезії та обряду зумовлені дуже давньою язичницькою міфологією. Проте дослідник має деякі сумніви щодо філософської спроможності давніх слов'ян, оскільки вони жили в лісі й молилися в лісі, причому дерева були постійним зовнішнім оточенням молитов та жертвопринесень.

М. Сумцов говорить про дуже давній слов'янський звичай вінчати молодих, обводячи їх навколо ялини чи дуба. На підтвердження цієї думки він наводить приказку, напевно, ранньохристиянських часів: "Венчали вокруг ели, а черти пели"¹². Учений зазначає, що обходження навколо зеленого дерева входило до давньослов'янського шлюбного ритуалу й мало зв'язок з культом дерев та з обрядами поклоніння сонцю. Пізніше, коли це дерево чи його частину стали переносити до хати у вигляді весільного гільця, то й там обходили кілька разів навколо столу, де воно розміщувалося, або й танцювали круговий танок "карагод". Тому гільце мало таке ж значення й відігравало в народному житті таку ж роль, як у більш пізній час іконопис та релігійна скульптура. Вважаючи весільне гільце одним з елементів обряду сонячного культу, М. Сумцов помічає прямий і безпосередній зв'язок з купальськими обрядами, весіллям свічки, травневим деревом Західної Європи, різдвяною ялинкою та ін.¹³

Слід зазначити, що в давніх слов'ян саме весілля кожен рід справляв лише одне для всіх пар, які одружувалися. Це спільне весілля відбувалося під час головного річного свята - народження сонця. У праслов'ян воно мало назву *veselhie*, буквально "веселощі". Згодом пора весіль відділилася від річного свята, але зберегла свою попередню назву. Найважливіші дії на честь цього свята припадали на період весняного рівнодення (кінець лютого – початок березня), тобто на традиційну масляну. Це збігалось з початком язичницького Нового року, який розпочинався з березня. Можливо, і весілля, що означало початок нового циклу життя, відбувалося саме в цей час¹⁴.

Відомо, що своїм богам язичники приносили жертву, тим паче у дні найбільших своїх свят. Характер цих жертв у різні часи був різним. У ролі жертви виступали птахи, потім тварини (серед тварин символом сонця був бик). Надалі замість тварин приносили в жертву символи, одним з яких було зелене деревце чи гілка. Цим фактом, напевно, мотивується одна з діалектних назв весільного гільця "ріжки". Заміною бика у весільному обряді став і коровай, жертвний хліб, який виступав одним із символів бога сонця. Тому й весільне гільце, яким прикрашали коровай, первісно могло виступати символом бога сонця та одночасно своєрідною жертвою на честь його головного річного свята¹⁵.

Первісною назвою весільного гільця О. Потебня вважає форму "ельце", від якої, на його думку, утворилося "гільце" ("гильце")¹⁶. Подібної думки дотримується й П. Романюк¹⁷. Аналіз назв цього атрибута у зв'язку з процесом його прикрашення, породою дерева, яке використовувалося для його виготовлення, особливостями обрядового використання в сукупності з іншими обрядовими реаліями, дав змогу зробити висновок, що найдавнішими назвами весільного гільця є "йолка", "хвойка". На думку З. Болтарович, форма "ельце" є результатом об'єднання слів "ель" та "гільце"¹⁸.

Й. Лозинський вважає первісною назву "вильце" ("вільце"). При цьому форма "гільце" виступає вторинною, хоча й уживається в рівноправному си-

нонімічному значенні. На його думку, іменник “вильце” (“вільце”) є похідним від вила - “господарське знаряддя з двома або трьома зубами”, яке утворене від вити - “крутити, плести”. На користь етимології Й. Лозинського можна навести той факт, що весільне гільце іноді мало три галузки. Напевно, своїм виглядом воно нагадувало вила з трьома зубами. Не випадково існують такі його назви, як “трійчатка” або “різка трикінцева”¹⁹.

Автори “Етимологічного словника української мови” вважають форму “вильце” похідною від “гільце”, утвореною в результаті контамінації слів вити та гільце, оскільки процес виготовлення, прикрашення весільного гільця передається, як правило, дієсловом вити. Назва “гільце”, за “Етимологічним словником української мови”, виводиться (як і слово “гілка”) від польського *golb*, пов’язаного з *golb* - “голий”²⁰. Отже, первісним значенням слова “гільце” було “голий прут”, згодом - “гілка”. Зважаючи на те, що язичницький Новий рік, а значить і весілля, припадав на початок березня, коли дерева ще стоять голими, тобто без листя, можна припустити, що для весільного гільця первісно використовувалася саме гола гілка, голий прут.

Дереvence супроводжує всі етапи весілля. З ним заводили перших гостей у хату молодого і в хату молодої, садили за весільний стіл. Весільне деревце несли до церкви. Протягом вінчання сват, весільний батько або дружба стояв з деревцем біля молодих. Йдучи по молоду, молодий брав з собою деревце. В кінці весілля деревце “виграють” – дружба його викрадає і вішає на дереві. На Буковинській Гуцульщині пекли великий хліб (“посанний”). У цей хліб через калач встромлялося деревце, і в такому вигляді його ставили на білій скатертині на столі як символ достатку²¹.

З гільцем, яке символізувало прощання з дівуванням і парубкуванням, наприкінці весілля виконувалися певні обрядові дії: розламування гілок, роздавання їх між друзями, розбирання прикрас з весільного деревця, спалювання його або винесення на дах хати, як це прийнято у західних слов’ян, зокрема у поляків²². Всі ці обрядові дії мали сприяти щасливому подружньому життю молодих. Так, його розбирали, “щоб ніхто не міг нашкодити молодим”. Весільне деревце, з яким молодий приходив за молодю, старший дружба кидав на дах хати, щоб ніхто не міг його дістати. Коли молодий забирав молоду до себе додому, старший дружба забирав гільце і з ним супроводжував молодих до дому молодого, де гільце розривали на частини, “бо вони (молодий і молода) вже не молоді”, і роздавали присутнім.

Комплекс обрядових дій навколо гільця наприкінці весілля позначений символом прощання з дівуванням (спалювання, розривання, розламування); він відомий також іншим слов’янським народам, зокрема росіянам, болгарам.

Приготування гільця – символу дівоцтва – у складній системі “переходу” є однією з обрядодій весілля. Стійкість звичаю можна пояснити значимістю гільця як атрибуту, що супроводжував обряди прощання з дівоцтвом і парубоцтвом та переходом до заміжного життя.

Гільце належить до групи таких символів, як вовна, льон, конопля (сировина, яка пройшла первинну обробку, але ще не стала готовою продукцією) й особливо кужіль, з яким пов’язують звивання як процес перетворення персонажу, отримання ним іншого соціального статусу²³.

Гільце символізувало незайманість, красу, свободу, молодість. Обряди, що супроводжували виготовлення гільця, означали прощання дівчини-нареченої з дівочою свободою, з чудовою порою дівування взагалі²⁴.

В Україні гільце виробляли з верхівки сосни, ялини, вишні, черешні. В лісостепових, поліських, окремих гірських регіонах було розповсюджене соснове, частково ялинкове чи смерекове гільце. У перехідних зонах від Лісостепу до південних степів України для гільця використовували взимку сосну, а влітку – вишню, черешню. В окремих районах Полтавської, Кіровоградської, Херсонської областей гільце робили здебільшого з верхівки вишні²⁵.

Найчастіше для виготовлення деревця на Буковині використовувалась верхівка сосни, ялини, вишні або яблуні²⁶.

Так, на Буковинській Гуцульщині виготовляли деревце з молодого вершечка ялинки чи сосни, які символізують молодість, багатство, щастя, є символом роду. Тому зранку, у перший день весілля, коли шиють вінок, батько відправляє дружбів за деревцем у ліс. Вони повинні зрубати два основних дерева і ще кілька деревець різного призначення. Цікавою і обов'язковою деталлю є те, що дружба повинен зрубати основні два дерева за одним ударом сокири, щоб сім'я була міцною і не розпадалася²⁷.

За традицією, на Буковинській Гуцульщині деревце молодому рубав дружба, а молодій – брат. У деревці вбачали символ щедрості, родючості, а також "дерева життя"²⁸.

На Путильщині на весільне деревце дружба рубає вершок ялиці з трьома верстами. В кожній верстві має бути суччя до пари. Передаючи вершок хатнім, дружба каже: "Спорядіть его файно, щоб було з чим між люди піти!"²⁹.

У селі Розтоки (Путильщина) в п'ятницю перед весіллям дружби молодого приносять з лісу зелені й пишні дерева, а тим часом старша дружка повинна зустріти біля брами і перев'язати старшого дружбу. Пізно ввечері з п'ятниці на суботу ці дерева прикрашають квітками, які зробили дівчата. Але найголовніше деревце прикрашають старший дружба та дружка. Прикрасивши, його ставлять біля двох калачиків і все це встановлюють на столі, де мають сидіти молоді³⁰.

У селах Веренчанка, Бабин Прутсько-Дністровського межиріччя ввечері до молодого й молодій сходиться родина та дівчата до вінка. Дружби з молодим несуть деревце до молоді³¹. А дружки несуть барвінок і папір до молодого. По дорозі вони повинні зустрітися. Дружби мають три дерева. Одне з них – зовсім голе (суха вишня) із зав'язаною старою панчохою на вершку. З ним ідуть до хати, жартують, хвалять його і пропонують нареченій. Його молода не приймає. Вносять друге, з ялини, але рідке, погане. Приймають третє, гарне деревце із червоною стрічкою – биндюю на вершку. Дружбів садять за стіл. Молодий з ними до хати не входить³². Дружки приносять до молодого в трьох хустинах барвінок, позлітку, червоні нитки, папір та квіти. Дівчата сідають за стіл і виготовляють квіти на деревце. Поки матка дошиває вінок, дружки в цей час прикрашають весільне деревце³³.

У селі Кадубівці Прутсько-Дністровського межиріччя деревце прикрашали пучками калини, барвінком, житніми колосками, васильком, паперовими квітками, золоченими папірцями. Все це перев'язували червоними

стрічками. В уявленні людей деревце символізувало новостворену сім'ю, шасливе подружнє життя, красу й вірність людських почуттів³⁴.

У селі Веренчанка Пруцько-Дністровського межиріччя під час виготовлення дівчатами квітів на деревце звучить пісня: "Ой у місті, в крайнім домі/ Бубни б'ють./ А в нашій молодій/ Деревце в'ють./ А в нашій молодій/ Деревце в'ють./ Ой дай, мамко, голку/ Та й ниточку шовку./ Барвінку листочок/ Зачинати віночок/ Ой дай, таточку, голку./ Та й ниточку шовку./ Часничку зубочок. / Зачинати віночок./ Ой дай, сестричко, голку./ Та й ниточку шовку./ Барвінку листочок./ Зачинати віночок (так співають усім рідним). Коли дівчата вже зробили квіти на деревце, матка зшила вінок, позолотила його, то роблять вершок. Для цього беруть кілька красивих квіток, гілочку калини, пір'я (коси) з гарного півня і все це зв'язують до купи. Для увивання деревця його виносять посеред хати; тримає його дружка, а батько й мати чіпляють вершок. Жінки при цьому співають.

Коли деревце увили, дружки його піднімають й у такт злегка ним струшуючи і пританцювуючи, співають.

Вся родина відкуповує деревце, а вкінці обряду – молода. Деревце ставлять на стіл у калач, верх підв'язують або прибивають до стелі. Усіх гостей запрошують за стіл³⁵.

У селі Бабин Пруцько-Дністровського межиріччя весільне деревце впоряджають дружки. Деревце прикрашають на верхку житом та васильком, донизу квітчають барвінком та штучними (робленими) квітами, а якщо це літо, то – живими. Готове деревце кладуть у калач³⁶.

Тоді тато підходить до свашок, які співають: "Ой таточку, серце./ Викупи деревце./ Чи за доляр, чи за два./ Чи за скляночку вина".

Старша свашка віддає деревце й каже: "Добрий вечір, тату й мамо. Просим Вас на це деревце, аби було наше весілля гарне і веселе на многая літа". Злегка б'ють тата й маму деревцем і співають "Многая літа"³⁷.

На Буковинській Гуцульщині вбирання деревця також супроводжувалося молодіжними забавами з музикою і танцями. А коли деревце поставлять серед хати, співають пісню для тата: Ой устань-ко, мій дьидьичку, / Ти ми не вітчим, / Та увий жи ти деревечко, / Ти маєш чим³⁸.

Калина і м'ята символізували в народі красу й вірність людських почуттів. Під обрядову пісню родичі в'язують першу китицю калини або віху на самому верхку деревця і співають: Калиночка сі ломит, / (Ім'я нареченої) сі клонит/ Дьидьикові й ненці, найменшій дитинці, /Що її (його) згодували, / Посагу призбирали. / Ми вілечко вили, / Край зіллячко клали, / Руту-м'яту та червону калиноньку, / Ще й рожеві квіти, / Щоб любились діти.

За родичами деревце прикрашає стрічкою сестра чи брат і при цьому приповідає: "Йик ти сі діждав, дьидьа робить тобі весілля, що тобі віно дає, щистьєм і здоровієм тобі віншує і вінкам і деревцем, йик тобі сі запало вінок та й деревце за дьидя, так я, сестра (брат), прошу Бога аби дьидя прожив і я сі не забирала, щоби дьидя і міні подружив. Йик я тобі пильно зав'язала, йик ти сі пильно жвиєш, так дьидьик і мамка міні так пильно аби весілля склали, йик я тобі деревце заввизала!"³⁹. При цих словах в'яже червону стрічку на деревце, бажаючи й собі не забаритись із весіллям. Під спів барвінкових пісень поступово у вбиранні деревця брали участь усі присутні.

Для вбирання деревця приносять васильок, калину, часник, барвінок, гвоздики, кукурудзу, пір'я. Кожен з цих предметів має своє важливе значення в житті подружжя. Різне зілля, кольорові стрічки ставлять на щастя, здоров'я, благополуччя і злагоду в сім'ї, кукурудзу – на багатство, пір'я – щоб життя було легким, часник – як оберіг сім'ї від злого ока. Вбираючи деревце, молодь співає гуцульські пісні. Коли закінчують прикрашати головні деревця, тоді всі дівчата прикрашають квітами та яскравими стрічками інші деревця, які прибивають на воротах. Ці деревця залишаються на воротах доти, доки не висохнуть. А головне деревце в кінці весілля вивішують на найвище дерево садиби, воно так само залишається там доти, поки не засохне. Молодь прикрашає також спеціальне місце для танців – збиту з дощок підлогу, оскільки гуцули вважають, що танцювати на землі – великий гріх, бо вона свята. Стіни прикрашаються килимами, ліжниками, рушниками, образами. Хата прибиралася вишиваними рушниками, хустками, пахучим зіллям, квітами. Коли закінчується прибирання хати, застеляють стіл скатертиною. Оздобою весільного столу були яскраво вбране зелене гільце та великий коровай, прикрашений червоною калиною, свічками, колосками збіжжя, різноманітним фігурним печивом, під який підстеляють білу вовну.

У селі Погорілівка Прутсько-Дністровського межиріччя молода викупає деревце, після того, як його вже вбрали: "Ой Марусе, серце,/ Викупи деревце./ Не за гріш, не за два, /Лиш за чарку вина./ Невелика плата –/ Горівочки кварта./ Ух! Ух! Ух! (3)".

Готове деревце втикають у свіжий калач і воно стоїть на весільному столі протягом усього весілля. Обряд прикрашання і завивання деревця символізує створення-завивання нової сім'ї⁴⁰.

У селі Кадубівці, що на Заставнівщині, молода також викупляла деревце у дівчат, які його прикрашали. Викуплене й встромлене в калач деревце стояло на столі протягом усього весілля. Його використовували при різних обрядодіях, зокрема, в самому кінці весілля батько бере деревце зі столу і виносить його на подвір'я. Тут перекидає його через хату: якщо деревце "не зломиться, то молодий муж не зломить вірності своїй жінці"⁴¹.

Коли деревце вже одягнуте, всіх присутніх пригощають і співають: "Та й не всі ми вінок шили,/ Та й не всі ми вінок шили,/ Лиш ми ся причипили,/ Би ж ся горілки напили./ На полиці є склянчище./ На полиці є склянчище./ Витріщило очищі./ Та ми звідси не підем,/ Та ми звідси не підем,/ Поки її не вип'єм,/ Поки по дві чарки не шарнем"⁴².

Отже, прикрашання гільця (вільця) уособлювало собою звивання сімейного гнізда і прощання з дівуванням. Щоб це гніздо стало затишним для молодої пари, вільце прикрашали зіллям і квітами, які мали забезпечити щастя нареченим.

В обрядовому вживанні весільного гільця переплелися різні погляди слов'ян, зумовлені певними етапами розвитку світогляду. Ці погляди знайшли свій відбиток у фольклорній творчості, діалектних назвах та символіці весільного гільця.

1 Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди в Україні: Історико-етнографічне дослідження - К.: Наук. думка, 1988. – С. 63.

- 2 Сумцов Н.Ф. Религиозно-мифическое значение малорусской свадьбы. – К.: Тип. Г.Т. Корчак – Новицкого; Узд. Ред. “Киевской старины”, 1885. – 20 с.
- 3 Афанасьев А.Н. Поэтические воззрения славян на природу: опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований, в связи с мифическими сказаниями других родственных народов. В трех томах. – Т. 1. – М.: Узд. К. Солдатенкова, 1865. – 800 с.
- 4 Борисенко В.К. Вказ. праця. – 192 с.; Борисенко В.К. Локальні особливості дівич-вечора у традиційному українському весіллі // Народна творчість та етнографія. – 1984. - №4. – С. 42-46.
- 5 Здоровега Н.І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні. – К., 1974. – 159 с.
- 6 Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Традиційна весільна обрядовість українців Одещини (20-80-ті рр. ХХ ст.). – Одеса: Гермес, 2008. – 256 с.
- 7 Романюк П.Ф. Лексика весільного обряду Правобережного Полісся // Дослідження з української діалектології. – К.: Наук. Думка, 1991. – С. 225-251.
- 8 Матушенко В.Б. Сучасне весілля в контексті української обрядової культури. – К.: ВД “Стилос”, 2009. – 200 с.
- 9 Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Вказ. праця. – С. 202.
- 10 Романюк П.Ф. Вказ. праця. – С. 225-251.
- 11 Афанасьев А.Н. Поэтические воззрения славян на природу: опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований, в связи с мифическими сказаниями других родственных народов. В трех томах. – Т. 1. – М.: Узд. К. Солдатенкова, 1865. – с. 122.
- 12 Сумцов Н.Ф. К вопросу о влиянии греческого и римского свадебного ритуала на малорусскую свадьбу // Киевская старина. – 1886. - № 1. – С. 15.
- 13 Там само.
- 14 Матушенко В.Б. Сучасне весілля в контексті української обрядової культури. – К.: ВД “Стилос”, 2009. – С. 45.
- 15 Рибаків Б.А. Язичество древних славян / АН СССР, Отд-ние истории, ин-т археологи. – М.: Наука, 1981. – 607 с.
- 16 Потебня А.А. О мифическом значении некоторых обрядов и поверий. – М.: Университет, тип. Катков и К, 1865. – 310 с.
- 17 Романюк П.Ф. Там само. – С. 225-251.
- 18 Болтарович З.Є. Україна в дослідженнях польських етнографів ХІХ ст.. – К.: Наук. думка, 1976. – с. 15.
- 19 Лозинський Й. Українське весілля. – К.: Наук. Думка, 1992. – С. 81.
- 20 Етимологічний словник української мови. – К., 1986. – С. 81.
- 21 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1997. – Т. 9. – с. 4.
- 22 Гура А.В. Деревце свадебное // Славянские древности. – Т. 2. Д-К. – С. 204.
- 23 Байбурина А. Ритуал в традиционной культуре. // Русская филология, IV. – Тарту, 1975. – С. 204.
- 24 Багалій Д.І. Нарис української історіографії. – Т. 1. – Вип. 1: Літописи. – К.: Др.. Всеукр. АН, 1923. – С. 138.

- 25 Борисенко В.К. Вказ. праця. – с. 63.
- 26 Кожолянко О. Весільне деревце як елемент весільної обрядовості Буковини (на прикладі Заставнівського району). / Археологія та етнологія Східної Європи: матеріали та дослідження. Том 4: збірка наукових праць. – Донецьк, 2004. – С. 99.
- 27 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1998. – Т. 1. – С. 8.
- 28 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1997. – Т.9. – С. 4.
- 29 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 2004. – Т.2. – С. 8.
- 30 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 2003. – Т. 2. – С. 7.
- 31 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1997. – Т. 15. – С. 4.
- 32 Кожолянко О. Вказ. праця. – С. 100.
- 33 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1997. – Т.15. – С. 4-5.
- 34 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 2000. – Т. 8. – С. 8.
- 35 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1997. – Т.24. – С. 6-9.
- 36 Кожолянко О. Вказ. праця. – С. 100.
- 37 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1997. – Т.15. – С. 4-5.
- 38 Кожолянко О. Особливості передвесільного періоду сімейної обрядовості гуцулів Буковини // Буковинський історико-етнографічний вісник. Чернівці: Прут, - 2003. – Вип. 5. – С. 205.
- 39 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 2004. – Т.2. – С. 6.
- 40 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 2000. – Т.2. – С. 7.
- 41 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 1998. – Т.16. – С. 5-8.
- 42 Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. – 2000. – Т.2. – С. 6-7.

SUMMARY

Olena Kojolianko

The body of the article goes on to discuss the symbolism and semantics of a wedding tree background. The article gives Bukovynian specification of a concept of an extravagant wedding tree (hil'tse), made of dough over the branches of a real tree limb, adorned with ribbons, flowers, herbs, wheat stalks, feathers and tiny birds. It should be noted that this ritual rite is deeply rooted as an indispensable part, symbolizing youth and girlhood's parting and starting a new stage of conjugal life.